

LÄHTEET

- BLAKE, BARRY 1994: *Case*. Cambridge University Press, Cambridge.
- COMRIE, BERNARD 1989: *Language universals and linguistic typology*. 2. painos. Blackwell, Oxford.
- CROFT, WILLIAM 1990: *Typology and universals*. Cambridge University Press, Cambridge.
- DRYER, MATTHEW S. 1992: The Greenbergian word order correlations. – *Language* 68 s. 81–138.
- ITKONEN, ESA 1997: *Maailman kielten erilaisuus ja samuus*. Gaudeamus, Helsinki.
- MADDIESON, IAN 1984: *Patterns of sounds*. Cambridge University Press, Cambridge.
- SAPIR, EDWARD 1921: *Language. An introduction to the study of speech*. Harcourt Brace, San Diego.
- SHOPEN, TIMOTHY (toim.) 1985: *Language typology and syntactic description I–III*. Cambridge University Press, Cambridge.
- STASSEN, LEON 1985: *Comparison and universal grammar*. Blackwell, Oxford.

MULTIMEDIAKURSSI SUOMEN KIELESTÄ

Suomea 3 kerroksessa, Finnish on three levels. Promentor Solutions Oy, Jyväskylän yliopiston kielikeskus ja Hilikka Miettinen. Promentor Solutions Oy, Espoo 1997. ISBN 952-5098-09-5.

Interaktiivisen kieltenopetusohjelman kehittänyt kotimainen Promentor Solutions Oy on yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kielikeskuksen kanssa laatinut useisiin kieliin sovellettuun ohjelmarunkoonsa kurssin myös suomea opiskeleville ulkomaalaisille. *Suomea 3 kerroksessa* -tietokoneavusteista opetusohjelmaa mainostetaan maailman ensimmäiseksi suomen kielen ja kulttuurin hypermediakurssiksi. Vuonna 1998 se valittiin mukaan EU:n multimediakoulutushankkeen Lingua-projektiin, jossa tuotetaan eurooppalaisille yliopistoille multimediakurssit yhdeksästä eurooppalaisesta kielestä, muun muassa kaikista pohjoismaisista kielistä.

Suomea jo hiukan tunteville sekä taidoiltaan pidemmällekin edenneille aikuisopiskelijoille tarkoitettun hyperkurssin alkunäkymä tarjoaa 12 tekstikokonaisuutta akvarellimaisiin väripiirroksin varustettuina.

Samassa ruudussa lukija voi selkeiden Miljöö-, Henkilöt- ja Karttoja-painikkeiden kautta tutustua tulevien lukukappaleiden näyttämöllepanoon ja kerrata kielen perusasioita. Tekstijaksoja, niihin liittyviä harjoituksia sekä testejä ynnä teoksen kielioppia symboloivat puolestaan kuvakkeet, joiden ero ei palaa mieleen ohjelmaa pitkäänkään käyttäneelle; niihin ei myöskään ilmaannu Windows-käyttöjärjestelmälle tyypillisiä tekstiselitteitä. Sen sijaan Kielistudio-valikko on mallikkaan selkeä ja helppokäyttöinen. Kaikki lukutekstit voidaan nimittäin kuunnella, ja kielistudiolinkki antaa opiskelijalle mahdollisuuden harjoituttaa ääntämistään ja verrata sitä mallipuhunnoksiin.

Parasta *Suomea 3 kerroksessa* -kurssissa ovatkin lukukappaleet, mikä on harvinaista suomen kielen oppikirjoissa. Kaksi-toista tekstijaksoa tutustuttaa lukijansa pikkukaupungin metaforisen kerrostalon kaut-

ta monimuotoiseen suomalaiseen elämäntapa- ja henkilögalleriaan. Henkilöt toimivat ja puhuvat luonnollisesti teksteissä, joiden tarinat tuntuvat harvinaisen pakottomilta, ja niissä käytetty yleiskieli varovaisine puhekielisyyksineen on hämmästyttävän luonnikasta — samoin kuin dialogien luentakin. Teksteissä käsitellään jätteitä, työnhakua, avioerokriisiä ja kerrostalojen yksinäisyyttä, puhutaan lottoamisesta ja pyörävarkauksista. Niissä on kotoisaa toiminnallisuutta: sisävesiristeilyä ja juoppojen hästistelyä, olemattomia sukulaisuussuhteita, auton koeajoa ja naisten iskemistä, kun ensin on otettu pubista vähän vauhtia.

Lukutekstien yhteyteen sijoitetut kuvat ovat selkeitä, mutta eivät kovin informatiivisia, eikä niitä ole ylipäättäen osattu käyttää hyödyksi esimerkiksi sanastoa selittävissä linkeissä. Linkkejä onkin kielioppi- viitteiden ohella kiitettävästi (yli 600), mutta toisinaan ne ovat varsin oudoksuttavia, kuten **vuoren varmasti** (sic!) kappaleessa 10, Matias Johansson: *Vuoren varmasti on kielikuva, joka tarkoittaa suunnilleen 'niin varma kuin vuori'*.

Kätevän Etsi-painikkeen avulla voi siivöidä koko tekstimassasta esiin mitä hyvänsä sanaesiintymiä tai kielioppiseikkoja. Seulaan voi tarttua jopa tahatonta (kulttuuri)tietoutta. Esimerkiksi 'suomalaisuuden' sanastaminen on tällä tavoin paljon mielenkiintoisempaa kuin opuksen kaksikielistä sanakirjaa käyttäen, sillä sanakirja antaa mitäänsanomattoman käännöksen: *Finnish, a Finn. Suomalainen*-hakusanalla poimituista esimerkeistä tulee esiin myös kurssin neuvonnalle tyypillinen äitelä ja jankkaava opettajanääni:

(Kappale 4, Satu ja Arto Nyrölä sekä pojat, s.v. *luuletko*.)
Luulla-verbi tarkoittaa: 'tietää mutta ei ole varma asiasta'. Se merkitsee joskus melkein samaa kuin ajatella, tietää tai uskoa, mutta ei aivan. Kun suomalainen

käyttää luulla-verbiä, hän kertoo samalla, että ei ole 100 %:n [sic!] varma asiasta, ehkä hän on väärässä.

(Kappale 12, Risto Ruususen syntymäpäivä, s.v. *merkitty aika kello 14*.)
Suomalaiset ovat varsin täsmällisiä kellon kanssa. Jos kutsukortissa lukee 14, jokainen on paikalla ennen sitä.

(Kappale 8, Pekka Kalajoki, s.v. *tota*.)
Tota-sana on puhekieltä, ja se on tuo-sanan partitiivi. Tota-sanaa suomalainen voi käyttää, kun hän miettii, mitä seuraavaksi sanoisi.

(Kappale 3, Helmi ja Yrjö Äyräpää, s.v. *se sekajäte on kallista, muu on ilmaista*.)
Suomen kielessä ei ole artikkelia, mutta joskus suomalainen käyttää se- tai ne-sanoja, kun hän haluaa painottaa nominia. 'Se sekajäte' tarkoittaa samaa kuin se sekajäte, jonka me molemmat tiedämme. Asiasta on puhuttu jo aikaisemmin, me tiedämme molemmat sen.

Suomea 3 kerroksessa -teoksen kielioppi-osio esittelee lyhyesti muutamia perusasioita: nominien ja verbien taivutusta, peruslausetyyppejä ja rektiota, sananmuodostusta ja vokaaliharmoniaa, konjunktioita, pre- ja postpositioita sekä kysymysliitteen ja possessiivisuffiksien käyttöä.

Kielioppiseikkojen selkeä sanallinen kuvailu vaatii todellista tekstiakrobatiaa, kun vastassa on lukija, jonka kielentaidot ovat mitä tahansa kadunmiehestä lingvistiin. Hypermuotoisen kielenopetusohjelmanhan soisi innostavan visuaalisesti havainnolliseen ja graafisesti ilmeikkääseen esitystapaan. Tässäkin opuksessa kieliopin selitteet kuitenkin kuivuvat kokoon yksivärisen tekstiin, jossa ei ole käytetty muita visuaalisia voimavaroja kuin kursiivi, kapeat, vahvennus, alleviivaus ja huuto-merkki. Paikoin hutiloiden asemoidut tekstiruudut aiheuttavat myös sen, että esimerkikilauseet sekaantuvat määritelmiin ja selityksiin. Ja ellei tarkasteltava aines sumene raskaan kielioppiterminologian alle, niin

sitten se sotkeutuu hämmentäviin yksinker-
taistuksiin. Tällaisesta olkoon esimerkki
Lausemalleista (kieliopissa kohta 1.1):

Suomessa on ulkomaalaisia.

Tämä lause ilmaisee, että jossakin on jo-
takin. Se on siis eksistentiaalilause. Ta-
vallisesti järjestys on sellainen, että
alussa on jokin paikka. Sitten tulee ver-
bi, joka on aina yksikön 3. persoonas-
sa! Lauseen lopussa tulee tekijä, joka on
usein monikossa kun se on partitiivis-
sa. Yksikössä se on tavallisesti nomina-
tiivinen.

Suomessa on presidentti ja kansanedus-
tajia.

Suomessa on ollut 1900-luvulla **Kan-
sallismuseo** ja **kotiseutumuseoita**.

Parissa kohdin selittämisestä on luovuttu
tykkänään luottaen pelkästään lukijan late-
raaliseen ajatteluun ja sanakirjan tarjoa-
maan välilliseen apuun; esimerkiksi kon-
junktioita esitellään pelkkien esimerkkien
avulla.

Kahteentoista kurssikappaleeseen kuu-
luu 127 harjoitusta, jotka lukukappaleiden
tapaan tuovat käyttökielen lukijan silmien
eteen railakkaampana kuin perinteisissä op-
paissa on ollut tapana. Lukukappaleisiin
liittyy paikoin terhakkaan vaativia kieliop-
pi- ja sanastoharjoituksia ja saneluharjoi-
tuksia. Tosin huolimattomuus paistaa tääl-
läkin läpi: esimerkiksi luvattua verbilistaa
ei löydy (harjoitus 5.5), ja sanelussa (2.6.)
ohjelma hyväksyy vain väärin kirjoitetun
sanan (*tervellistä*), vaikka muutoin se sane-
luharjoituksissa vaatii pilkut välilyöntein
kohdalleen!

Harjoitusten mukava kannustin on »isä
aurinkoinen», vastauksia kommentoiva lep-
poisa kuvake, joka hymyilee leveästi oi-
kealle vastaukselle ja hymähtää neuvoa ky-
syvälle. Hermoille käypää vain on, että
käsiteltävä tehtävänkohta välkkyä alitui-
seen kirkkaan sinikeltaisena, varsinkin kun
oikean vastauksen löytäminen on tulkinta-

erimielisyyksien takia joskus kiven takana.
Harjoituksen lopussa saadaan sitten tulok-
set: tehtäviin käytetty aika sekä oikeitten
vastausten ja virheitten lukumäärä. Harjoit-
telun vaikutukset (tässä tapauksessa ulkoa-
oppimisen) voi halutessaan vielä koestaa te-
kemällä Testi-osiossa täsmälleen samat teh-
tävät.

Kiire paistaa kurssista silmään. Liekö
kukaan lukenut sitä läpi kymmeniä ja taas
kymmeniä kirjoitusvirheitä korjaten ja teks-
turuutujen ladontaa ja linkeissä esiintyviä
huolimattomuuksia tarkaten? Harjoitusten
ja sanakirjan toimivuutta ei näy testatun
eikä käyttöliittymän epäloogisuuksia liene
kukaan kyseenalaistanut. — Hyvä koko-
naisidea, kiehtova tekstiosio ja ainakin yk-
sinopiskelevälle perinteistä poikkeavat har-
joitukset jäävät mielikuvissa taka-alalle näi-
den puutteiden takia. Toivottavasti kustan-
taja uhraa varoja parin työviikon verran
toisen painoksen, tai ainakin Lingua-pro-
jektiin markkinoitavan version, huolelli-
seen korrehtuuriin. ■

PÄIVI RAINO

Sähköposti: paivi.raino@helsinki.fi